

Haastateltavana BMJ:n entinen päätoimittaja Richard Smith

Tutkimusdatan tulee olla kaikille avointa

Valokuvat: Eero Antturi

Haastattelu:

Pertti Saloheimo

Tieteellisten käsikirjoitusten vertaisarviointi pitäisi nykyisessä muodossaan hylätä kokonaan, vaatii BMJ:n entinen päätoimittaja Richard Smith. "Kaikki pitäisi julkaista ja antaa maailman päättää." Smithin mukaan vertaisarviointi on hidasta, tehotonta ja epätarkkaa, ja siinä voi helposti huijata. "Vertaisarviointi ei ole näyttöön vaan uskoon perustuva järjestelmä." Myös kaiken tutkimusdatan tulee hänen mielestään olla julkista.

”Kaikkia internetin mahdollisuuksia ei ole vielä nähty.”

Richard Smith työskenteli BMJ:ssä 25 vuotta, joista viimeiset neljätoista vuotta päätoimittajana. Hän on varsinaisesti eläkkeellä mutta hänen erilaisten tehtäviensä määrän perusteella ei siltä vaikuta. Hän on ICDDR,B:n (International Center for Diarrheal Disease Research, Bangladesh) puheenjohtaja, Imperial College Institute of Global Health Innovationin ylimääräinen professori, Cochrane Libraryn valvontaryhmän puheenjohtaja, Patients Know Best -hankkeen puheenjohtaja ja ahkera blogikirjoittaja.

Suomeen ja Helsinkiin Smith tuli kutsuttuna pitämään laatuaan toisen Clinical Urology and Epidemiology Working Group (CLUE) -luennon 28.9.

Haastattelussa ennen luentoa hänen vastauksensa ovat niin vuolaita, että on vaikea saada suunvuoroa seuraavalle kysymykselle.

Paitsi että tieteellisten artikkeleiden julkaisemista edeltävä vertaisarviointi pitäisi lopettaa, tieteellinen julkaiseminen on Smithin mukaan muutoksenkin muutostilassa. ”Kaikkia internetin mahdollisuuksia ei ole vielä nähty.” Esimerkkinä lääketieteellisen julkaisemisen uusista innovaatioista hän nostaa esille F1000Research-alustan, jonka asiantuntijana hän toimii. F1000Research julkaisee sinne lähetetyt tutkimusartikkelit ja -tulokset välittömästi ilman ”toimituksellista biasta”, kunhan ensin tarkistetaan esimerkiksi, onko kyseessä randomoitu kontrolloitu tut-

kimus ja että tutkimuksella on eettisen toimikunnan lupa.

Vertaisarviointi tapahtuu avoimesti: vertaisarviointilausunnot ovat kaikkien luettavissa, samoin kuin artikkelin eri versiot, ja näihin kaikkiin voi myös viitata. Kun kaksi vertaisarvioijaa on hyväksynyt artikkelin, se indeksoidaan PubMedissa. Vaikka tutkijat saavat itse ehdottaa vertaisarvioijia, on huijaaminen paljon vaikeampaa, kun kaikki on avointa, toteaa Smith.

Data on arvokkaampaa kuin artikkelit

Myös kaikkien tutkimusten alkuperäisen datan tulisi Smithin mielestä olla täysin julkista, mihin tähtää myös brittiläisen lääkärin ja tiedekirjoittajan Ben Goldacren alulle panema AllTrials-hanke, jonka tavoitteet YK on äskettäin hyväksynyt. ”On ymmärretty, että data on arvokkaampaa kuin artikkelit.” Kun kaikki tutkimusdata on kaikkien käytettävissä, voivat toiset tutkijat testata, ovatko alkuperäiset havainnot toistettavissa – ja harvoin ne ovat. Olisi myös paljon vaikeampaa julkaista tekaistuun aineistoon perustuvia artikkeleita, mitä nykyään tapahtuu.

”Nyky maailma on sellainen, että jos jotakin tietoa ei anneta, aletaan heti epäillä, että on jotakin salattavaa.” Smith on muiden mukana ollut vaatimassa kroonisen väsymysoireyhtymän hoitoa koskeneen PACE-tutkimuksen aineistoa julkiseksi, vaikka ei uskoakaan sen tulosten uusissa analyyseissa muuttuvan. Tutkimuksen mukaan kroonisen väsymysoireyhtymän paras hoito on asteittain lisäävä fyysinen rasitus ja kognitiivinen käyttäytymisterapia, mikä ei vastaa oireyhtymää sairastavien omaa kokemusta. Oikeuden päätöksellä tutkimusdataa on nyt luovutettu muutaman muuttujan osalta.

Smith tyrmää huolen, että tutkimusdatan julkisuus olennaisesti uhkaksi tutkimuspotilaiden yksityisyyden suoja. Päinvastoin hänen mielestään

Tieteellinen lehdistö kokee luovan tuhon, ennustaa Richard Smith.

tutkimukseen rekrytoitavien potilaiden kannattaisi vaatia, että data julkaistaan. Silloin olisi varmaa, ettei heidän "uhrautumisensa" tutkimuspotilaaksi jäisi hyödyttömäksi, kuten tapahtuu, jos tutkimus esimerkiksi rahoittajalle epäedullisten tulosten vuoksi jää julkaisematta.

Smith on myös vankka tutkimustulosten avoimen saatavuuden, open accessin kannattaja. "Sen on pakko lopulta voittaa. Suurin osa tutkimuksestahan on veronmaksajien rahoitamaa." Smithin mukaan elämme kuitenkin vasta siirtymävaihetta, ja suuret kaupalliset tiedekustantajat tekevät itse asiassa enemmän rahaa kuin koskaan. Hän syyttää niitä kaksoisrahastuksesta: "Jos lehdessä on viisi avoimesti luettavaa artikkelia, mistä niiden kirjoittajat ovat maksaneet, lehden muu sisältö on kuitenkin tilauksen takana. Lehti saa rahat molemmista."

Miten käy tieteellisille lehdille?

Smith ennustaa, että tieteellisten lehtien rooli vääjäämättä muuttuu, kun tutkimusdatan

avoimuus tulee vallitsevaksi käytännöksi. Tutkimusdatan ja -tulosten julkaiseminen siirtyy vähitellen lehdistä tietokantoihin, ja tieteellinen lehdistö kokee luovan tuhon. Smith uskoo lehtiä tulevaisuudessa olevan paljon vähemmän.

Jäljelle jäävät lehdet saavat uusia tehtäviä. Ne voivat nostaa tutkimustietomassasta lukijoilleen esille merkittäviä ja tärkeitä havaintoja ja kommentoida niitä, nostaa asioita julkiseen keskusteluun, harjoittaa tutkivaa journalismia ja paljastaa korruptiota. Lääketieteellisistä lehdistä tulee enemmän tavallisen aikakauslehden kaltaisia, kuten Britannian lääkäreille lähetettävä BMJ:n paperipainos on jo nyt.